

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
ANDIJON DAVLAT UNIVERSITETI**

6130100-MATEMATIKA

**TA'LIM YO'NALISHIGA 2023/2024 O'QUV YILI UCHUN SUHBAT
ASOSIDA KIRISH IMTIHONLARIGA**

DASTUR

Dastur Andijon davlat universiteti o'quv - uslubiy kengashida ko'rib chiqilgan va ma'qullangan. 2023 - yil "28"iyundagi "10" sonli majlis bayoni.

Tuzuvchilar: N.M.Umrzaqov – ADU, "Matematika" kafedrası mudiri, dotsent, b.f.d.

T.Ubaydullayev – ADU, "Matematika" kafedrası dotsenti, fizika-matematika fanlari nomzodi dotsenti.

Taqrizchilar: Q.Abdullayev – ADU, Matematika kafedrası dotsenti, fizika-matematika fanlari nomzodi.

M.Mamajonova – ADU, Matematika kafedrası dotsenti, fizika-matematika fanlari nomzodi.

KIRISH

Maskur dastur fuqarolarning ishlab chiqarishdan ajralmagan holda ikkinchi va undan keyingi oliy ta'lim olishi uchun shart-sharoitlar yaratish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021 yil 30 apreldagi PF-6218-son farmoniga asoslangan.

Subbat asosida o'qishga qabul qilish sinovlarida foydalaniladigan fan asoslari

MATEMATIKA

Natural va Butun sonlar.

Bo'limish belgilari. Qoldiqli bo'lish. Tub va murakkab sonlar. EKUB va EKUK. Taqribiy hisoblashlar va ularning tabiiyati. Natural sonlarning kanonik yoyilmasi

Algebraik ifodalar.

Bütün sonlar ustida amallar. Oddiy kasrlar ustida amallar. Kasrli ifodalar. Sonning natural va butun ko'rsatkichli darajasi. Daraja xossalari. Aralash kasrlar va ular ustida amallar. O'ni kasrlar va ular ustida amallar. Cheksiz davriy o'ni kasrlar

Tenglamalar sistemasi

Chiziqli tenglama. Ayniyat. Proporsiya. Proporsiyaning no'malum hadini topish Proporsiya. Proporsiyaning no'malum hadini topish. Kvadrat tenglama (to'la, chala, tenglama ilidizini topish). Kvadrat uchhadni ko'paytuvchiga ajratish. Viyet teoremasi

Chiziqli tenglama. Ayniyat. Bikvadrat tenglama. Ratsional tenglama Parametrlri chiziqli. Chiziqli tengsizliklar sistemasi tenglama. Qo'sh tengsizlik. Intervallar usuli. Ratsional tengsizlik

Progressiya.

Arifmetik progressiya Arifmetik progressiyaning n-hadi. Arifmetik progressiya xossalari. Arifmetik progressiyaning dastlabki n ta hadi yig'indisi. Geometrik progressiya. Geometrik progressiyaning n-hadi. Geometrik progressiyaning xossalari. Geometrik progressiyaning dastlabki n ta hadining yig'indisi

Trigonometriya.

Asosiy trigonometrik ayniyatlar. Keltirish fo'mlulari. Qo'shish fo'mlulari. Ikkilangan burchak fo'mlulari. Trigonometrik funksiyalar yig'indisi va ayrimasi uchun fo'mlulari. Yarim burchak fo'mlulari.

1. FANI BO'YICHA:

MATEMATIKA SAVOLLAR

No	
1	Bo'linish belgilari. Qoldiqli bo'lish.
2	Tub va murakkab sonlar.
3	EKUB va EKUK.
4	Taqribiy hisoblashlar va ularning tabiiyati.
5	Natural sonlarning kanonik yoyilmasi.
6	Arifmetikaning asosiy teoremasi.
7	Irratsional sonlar.
8	Fazoda dekart koordinatalari sistemasi
9	Ko'pyoqli burchaklar va ko'pyoqlar
10	Prizma va uning sirti.
11	Prizmaning hajmi
12	Silindrning sirti va hajmi.
13	Aniq integralning tabiiqlari.
14	Taqribiy integrallash

15	Kombinatorika masalalari.
16	Nyuton binomi
17	Statistik ma'lumotlar. Statistik ma'lumotlarning turli ko'rinishlari
18	O'rtacha qiymat, moda va mediana. Chetlashish, standart chetlashish.
19	Tasodifiy hodisalar va ularning ehtimolligi haqida tushuncha
20	Yerning potentsial biologik hosildorligi
21	Qarama-qarshi hodisa. Hodisalar ustida amallar va ularni Eyley-Venn diagrammalarida tasvirlash
22	Ehtimolliklarni qo'shish va ko'paytirish. Hodisalarning ehtimolligini hisoblash usullari..
23	Binomial va normal taqsimot haqida tushuncha.
24	O'zgaruvchi miqdorlar ortirmalarining nisbati va uning ma'nosi. Urinma ta'rifi.
25	Funksiya ortirtirishi.
26	Hosila, uning geometrik va fizik ma'nosi.
27	Hosilani hisoblash qoidalari.
28	Murakkab funktsiyaning hosilasi
29	Hosila yordamida funktsiyani tekshirish va grafiklarni yasash.
30	Funksiya grafigiga o'tkazilgan urinma va normal tenglamalari
31	Geometrik, fizik, iqtisodiy mazmunli ekstremal masalalarni yechishda differensial hisob usullari.
32	Hosila yordamida modelashtirish
33	Boshlang'ich funktsiya va aniqmas integral tushunchalari
34	Integrallar jadvali. Integrallashning eng sodda qoidalari
35	Aniq integral. Nyuton-Leybnis formulasi
36	To'plam tushunchasi, to'plamlar ustida amallar.
37	Mulohazalar, inkor, konyunksiya va dizyunksiya
38	Mantiq teng kuchlilik. Mantiiy qonunlar
39	Predikatlilar va kvantorlar
40	Sodda ratsional tenglamalar va ularning sistemalari
41	Sodda ko'rsatkichli tenglamalar va ularning sistemalari
42	Sodda ratsional tengsizliklar va ularning sistemalari
43	Sodda irratsional tengsizliklar
44	Planimetriya
45	Streometriya
46	Tub va murakkab sonlar. O'zaro tub sonlar.
47	Sonlarning bo'linish belgilari
48	Sonlarning umumiy bo'luvchisi
49	Qoldiqli bo'lish
50	Umumiy bo'luvchi, umumiy karrali
51	EKUB va EKUK. Sonlarning natural bo'luvchilari. Sonlarning natural bo'luvchilari yig'indisi
52	Sonning oxirgi raqami
53	Butun sonlar ko'paytmasida nollar sonini topish
54	Butun sonlar ustida amallar
55	Oddiy kasrlar ustida amallar
56	Kasrlar ifodalari
57	Sonning natural va butun ko'rsatkichli darajasi. Daraja xossalari
58	Aralash kasrlar va ular ustida amallar
59	O'nli kasrlar va ular ustida amallar
60	Cheksiz davriy o'nli kasrlar

61	Ko'phadning standart ko'rinishi. Ko'phadlar ayirmasi va yig'indisi. Ko'phadlar ustida amallar
62	Qisqa ko'paytirish formulalari
63	Ko'phadlarni ko'paytuvchilarga ajratish.
64	Algebraik kasrlar ustida amallar
65	Ifodalarni soddalashtirish
66	Arifmetik kvadrat ildiz. Ildizlarning xossalari
67	Kvadrat ildiz.
68	Kvadrat ildiz qatnashgan ifodalarni soddalashtirish
69	Ratsional ko'rsatkichli daraja va uning xossalari
70	Chiziqli tenglama. Ayniyat
71	Proporsiya. Proporsiyaning no'malum hadini topish
72	Kvadrat tenglama (to'la, chala, tenglama ildizini topish)
73	Kvadrat uchhadni ko'paytuvchiga ajratish
74	Viyet teoremasi.
75	Bikvadrat tenglama.
76	Ratsional tenglama.
77	Parametrik chiziqli tenglama
78	Parametrik kvadrat tenglama.
79	Chiziqli tenglamalar sistemasi.
80	1 va 2 darajali tenglamalar sistemasi.
81	Yuqori darajali tenglamalar sistemasi.
82	Parametrik tenglamalar sistemasi
83	Bir no'malumli chiziqli tengsizliklar
84	Chiziqli tengsizliklar sistemasi
85	Qo'sh tengsizlik
86	Intervallar usuli. Ratsional tengsizlik
87	Kvadrat tengsizlik
88	Parametrik tengsizliklar. Tengsizliklar sistemasi
89	Sonning moduli. Modul xossasi.
90	Modul qatnashgan tenglamalar
91	Modulli funktsiyaning grafigi
92	Irratsional tenglamalar sistemasi
93	Irratsional tengsizliklar sistemasi
94	Arifmetik progressiya. Arifmetik progressiyaning n-hadi
95	Arifmetik progressiya xossalari
96	Arifmetik progressiyaning dastlabki n ta hadi yig'indisi
97	Geometrik progressiya. Geometrik progressiyaning n-hadi
98	Geometrik progressiyaning xossalari
99	Geometrik progressiyaning dastlabki n ta hadining yig'indisi
100	Funksiya argumenti va aniqlash sohasi
101	Hisoblang. $\frac{\sin 35^\circ + \cos 65^\circ}{2 \cos 5^\circ}$
102	$tg^2 \cdot tg^2 \cdot \dots \cdot tg 88^\circ \cdot tg 89^\circ$ ni hisoblang.
103	$ctg 37^\circ ctg 38^\circ ctg 39^\circ \dots ctg 52^\circ ctg 53^\circ$ ni hisoblang
104	$tg\left(\frac{\pi}{4} - a\right) = -\frac{4}{5}$ bo'lsa, $ctg a$ ning qiymatini toping
105	Hisoblang. $\log_5 tg 36^\circ + \log_5 tg 54^\circ$
106	$tg\left(\frac{\pi}{4} - a\right) = -31$ bo'lsa, tga ning qiymatini toping

107	$3p - 3 \in N$ ga tegishli son 1,2,3,6:9 va 18 ga qoldiqsiz bo'linadi. P ning eng kichik natural qiymatini toping.
108	n raqamining qanday qiymatida $6134n$ soni 3 ga qoldiqsiz bo'linadi?
109	n raqamining qanday qiymatida $7851n$ soni 9 ga qoldiqsiz bo'linadi?
110	x raqamining qanday eng kichik qiymatida $(147+3x^2)$ son 3 ga qoldiqsiz bo'linadi?
111	$x=10189144$, $y=395715256$ va $z=78901644$ sonlardan qaysilari 8 ga qoldiqsiz bo'linadi?
112	30 dan kichik tub sonlar nechta?
113	752 sonining o'ng tomoniga qanday raqam yozilsa, hosil bolgan son 36 ga qoldiqsiz bo'linadi
114	$3x470$ yozuvdagi x ni shunday raqam bilan almashiringki, hosil bo'lgan son 45 ga qoldiqsiz bo'lsin.
115	$2468 * 13579$ son 9 ga bo'linishi uchun yulduzchani o'rni qanday raqam qo'yilishi kerak?
116	$6133n$ soni 3 ga qoldiqsiz bo'linadigan raqamning barcha qiymatlarini toping.
117	n ning qanday eng kichik natural qiymatida $2n-1$ soni 33 ga qoldiqsiz bo'linadi?
118	842 sonining o'ng tomoniga qanday raqam yozilsa, hosil bo'lgan son 36 ga qoldiqsiz bo'linadi?
119	24 sonining bo'luvchilar yig'indisini bo'luvchilar soniga nisbatini toping.
120	102 gacha bo'lgan sonlar ichida 4 ga karali natural sonlar yig'indisini toping.
121	Tenglamani yeching: $6 - \frac{x-1}{2} = \frac{3-x}{2} + \frac{x-2}{3}$
123	Tenglamani yeching: $0,9(4x-2) = 0,5(3x-4) + 4,4$
124	Tenglamani yeching: $6,4(2-3x) = 6 \cdot (0,8x-1) + 6,8$
125	Tenglamani yeching: $(x+2\frac{22}{25}) : 3\frac{1}{7} = 7$
126	$\frac{x-6}{2} = \frac{3x-11}{4} + \frac{3-5x}{8}$ tenglamani yeching.
127	Tenglamani yeching: $0,7(6y-5) = 0,4(y-3) - 1,16$
128	Tenglamani yeching: $(x+2\frac{22}{25}) : 7\frac{1}{3} = 3$
129	Tenglamani yeching: $(x+3\frac{2}{9}) : 4\frac{1}{6} = 6$
130	Tenglamani yeching: $2,8 - 3,19x = 2,8x - 3(2x-1)$
131	x ni toping: $420 : (160 - 1000 : x) = 12$
132	Tenglamani yeching: $5,6 - 7(0,8x+1) = 14 - 5,32x$
133	x ni toping: $(360+x) \cdot 1002 = 731460$
134	Tenglamani yeching: $(12,5-x) : 5 = (3,6+x) : 6$
135	Tenglamani yeching: $\frac{(2x+6)}{3} = 4\frac{1}{3}$
136	Proporsiyani no'malum hadini toping. $3\frac{2}{4} : x = 3\frac{2}{5} : 2\frac{7}{10}$
137	Tenglamani yeching: $5,4 : 2,4 = x : 1,6$
138	Agar $(3x-1)(x-2) = 0$ bo'lsa $3x-1$ qanday qiymatlar qabul qilishi mumkin.
139	Agar $(2x+1)(x-1,5) = 0$ bo'lsa $2x+1$ qanday qiymatlar qabul qilishi mumkin.
140	Ushbu $x^2 - 3x + 2$ kvadrat uchhadni chiziqli ko'paytuvchilarga ajrating.
141	Ushbu $x^2 + x - 2$ kvadrat uchhadni chiziqli ko'paytuvchilarga ajrating.
142	Ushbu $x^2 - 13x + 36 = 0$ tenglama ildizlarining o'rtta proporsionalini toping

143	Ushbu $x - 6 = \frac{13}{x}$ tenglamani nechta haqiqiy ildizi bor?
144	Ushbu $3 - x = -\frac{4}{x}$ tenglamani nechta haqiqiy ildizi bor?
145	Tenglamani nechta ildizi bor? $x + 2 = \frac{2}{x}$
146	$x^2 + 5x - 6 = 0$ kvadrat tenglamani kichik ildizini kata ildizga nisbatini toping.
147	Kvadrat tenglamani kichik ildizini katta ildizga nisbatini toping. $x^2 + 5x + 6 = 0$
148	Tenglamani ildizlarini o'rtta arifmetik ularning ko'paymasidan qancha kam? $\frac{x^2+16}{x} = 10$
149	Agar $a^2 + 6a + 9 = 0$ bo'lsa, $a^3 + 3a^2 - 9a - 27$ ning qiymatini toping
150	$2x^2 - 3x - 2 = 0$ va $2x^2 - 5x + 2 = 0$ tenglamani umumiy ildizi 5dan qancha kam.
151	Arifmetik progressiyaning dastlabki 16 ta hadlari yig'indisi 840 ga, oxirgi hadi $a_{16} = 105$ ga teng. Shu progressiyaning ayirmasini toping.
152	Arifmetik progressiyada $S_{20} - S_{19} = 30$ va $d = -4$ bo'lsa, a_{25} ning qiymatini toping.
153	Arifmetik progressiya dastlabki n ta hadining yig'indisi $S_n = n^2$ bo'lsa, uning o'rtinchi hadini toping.
154	Arifmetik progressiyaning uchinchi hadi 8 ga, to'rtinchi hadi 5 ga va dastlabki bir necha hadlari yig'indisi 28 ga teng. Yig'indida nechta had qatnashgan?
155	Agar arifmetik progressiyada $S_n - S_{n-1} = 52$ va $S_{n+1} - S_n = 64$ bo'lsa, uning hadlari ayirmasi qanchaga teng bo'ladi?
156	Arifmetik progressiyada $a_2 + a_{19} = 40$. Shu progressiyaning dastlabki 20 ta hadlari yig'indisini toping
157	Arifmetik progressiyaning uchinchi va beshinchi hadi, mos ravishda, 11 va 19 ga teng bo'lsa, uning dastlabki o'nita hadlari yig'indisi qanchaga teng bo'ladi?
158	Arifmetik progressiyada $a_1 = 3$, $a_{60} = 57$ bo'lsa, progressiyaning dastlabki 60 ta hadi yig'indisi qanchaga teng bo'ladi?
159	Arifmetik progressiyaning hadlari 19 ta. Uning o'rtta hadi 21 ga teng. Shu progressiyaning hadlari yig'indisini toping.
160	Tenglikni qanoatlantiruvchi natural son N ni toping. $\frac{1}{100} + \frac{2}{100} + \dots + \frac{N}{100} = 100N$
161	Agar $a_2 + a_4 + a_6 + \dots + a_{2n} = 126$ va $a_{n+2} + a_{n+4} = 42$ bo'lsa, a_1, a_3, \dots, a_{2n} arifmetik progressiyaning hadlari sonini toping
162	5 ga bo'lganda 1 qoldiq chiqadigan dastlabki 20 ta sonning yig'indisini toping
163	Arifmetik progressiyaning o'n uchinchi hadi 5 ga teng. Uning dastlabki 25 ta hadlarining yig'indisini toping.
164	Arifmetik progressiyaning dastlabki n ta hadining yig'indisi 91 ga teng. Agar $a_5 = 9$ va $a_7 = 20$ ekanligi ma'lum bo'lsa, n ni toping
165	100 dan ortiq bo'lmagan 3 ga karali barcha natural sonlar yig'indisini toping.

SUXBAT IMTIHON NATIJALARINI BAHOLASH MEZONI

Ikkinchi mutaxassislar uchun suxbat 5 baholilik tizimda baholanadi. Ikkinchi mutaxassislar uchun suxbat kirish imtihonlari og'zaki tarzda o'tkaziladi va har bir imtihon bitetiga to'rtadan nazary savol kiritiladi.

Suxbat asosidagi imtihonni baholashda quyidagi mezonlardan kelib chiqiladi:

Quyidagi holatlarda abituriyentga 5 («a'lo») baho qo'yiladi:

-barcha savollarga to'liq javob bersa:

-xatolarga yo'l qo'ymasa:

-javobi ilmiy va mantiqiy jihatdan to'g'ri bo'lsa:

-fikrlar asosli va faktik ma'lumotlarga asoslangan bo'lsa:

Quyidagi holatlarda abituriyentga 4 («yaxshi») baho qo'yiladi:

to'rtta savolga javob berish jarayonida ba'zi kamchiliklarga yo'l qo'ygan bo'lsa

- ayrim juz'iy moaniqliklarga yo'l qo'ygan bo'lsa:

- o'z fikrini asoslashda ayrim kamchiliklarga yo'l qo'yasa:

-bildirilgan fikrlar faktik ma'lumotlarga asoslanib berilsa:

Quyidagi holatlarda abituriyentga 3 («o'rta») baho qo'yiladi:

to'rtta savolga javob berish jarayonida ba'zi kamchiliklarga yo'l qo'ygan bo'lsa:

- ayrim juz'iy moaniqliklarga yo'l qo'ygan bo'lsa:

- o'z fikrini asoslashda ayrim kamchiliklarga yo'l qo'yasa:

-fikrlar asosli, lekin faktik ma'lumotlarga asoslanmagan bo'lsa:

Quyidagi holatlarda abituriyentga 2 («qoniqarsiz») baho qo'yiladi:

- barcha savolga ham to'g'ri javob bera olmasa:

- barcha savollarga berilgan javoblar noto'g'ri va asossiz bo'lsa:

suxbat asosidagi imtihon komissiyasi tarkibi va uning faoliyatini tashkil etish

Suxbat asosidagi imtihon komissiyasi faoliyati 2023-2024 o'quv yili qabul komissiyasi tomonidan tashkil etiladi.

«Matematika» ta'lim yo'nalishi bo'yicha suxbat asosidagi imtihon komissiyasi tarkibi odatda uch nafar a'zodan kam bo'lmagan holda tashkil etiladi.

Suxbat asosidagi imtihon natijalari uchi kun muddatdan kechiktirilmagan holda e'lon qilinadi.

«Matematika» ta'lim yo'nalishi bo'yicha suxbat asosidagi imtihon natijalaridan norizo abituriyentlarning murojaatlarini ko'rib chiqish bo'yicha appellatsiya komissiyasi tashkil etiladi.

Appellatsiya komissiyasi tarkibi va uning faoliyatini tashkil etish

Appellatsiya komissiyasi suxbat asosida o'tkazilgan imtihon komissiyasi faoliyatini yo'lga qo'yilishi bilan bir paytda 2023-2024 o'quv yili qabul komissiyasi tomonidan tashkil etiladi.

Abituriyent suxbat imtihon natijalari e'lon qilingan kundan boshlab, 24 soat ichida appellatsiya komissiyasiga murojaat etishi shart. Aks holda ko'rsatilgan muddatdan o'tib qilingan murojaat inobatga olinmaydi.

Appellatsiya komissiyasi abituriyentlar tomonidan bildirilgan og'zaki va yozma murojaatlarga javob beradi.

Abituriyent tomonidan bildirilgan murojaatni ko'rib chiqadi va 24 soat ichida xulosalarni ma'lum qiladi.

Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati

Asosiy adabiyotlar:

1. Alimov Sh.A. Algebra: Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 9- sinfi uchun darslik/Sh.A.Alimov, A.R.Xalilxahmedov, M.A.Mirzaxmedov. – 3- nashri. – T.: «O'qituvchi» NMU, 2014. – 240 b..
2. Ш.А. Алимов и др. Алгебра и начала математического анализа, учебник для 10–11 класса. Учебник для базового и профильного образования, Москва, «Просвещение», 2016.
3. Mal Coad and others. Mathematics for the international students. Mathematical Studies SL 2nd edition. Haese and Harris publications. 2010.
4. А.Н. Колмогоров и др. Алгебра и начала анализа. Учебное пособие для 10–11 классов. Москва, «Просвещение», 2018.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oljanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent, O'zbekiston nashriyoti, 2017.
2. Mirziyoev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent, O'zbekiston nashriyoti, 2017.
3. Mirziyoev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, O'zbekiston nashriyoti, 2016.
4. Mirziyoev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-imtizom va shaxsiy javobgarlik- har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Toshkent, O'zbekiston nashriyoti, 2017.
5. Yu.Odtm. «Ekologiya», 1986.
6. Gilyarov A.M. «Populyatsionmoya ekologiya» izd-vo MGU, 1990.
7. Baratov P. Tabiatni muhofaza qilish. Toshkent, O'qituvchi, 1991.
8. Raximbekov R.U. Otechestvennaya ekologicheskaya shkola: istoriya yeyo formirovaniya i razvitiya. Toshkent 1995.
9. Populyarnaya ekologicheskaya entsiklopediya Respubliki Uzbekistan. V 4-tomax T., «Chinor ENK» 2008-2009.
10. Konstantinov V.M. Ekologicheskie osnovy prirodopolszovaniya. 2001. istiqbollari. Toshkent, «Ilm Ziyo», 2014.
11. O'zbekiston Respublikasi «Qizil kitob»i. 1-2 tom. T., «Chinor ENK». 2009.
12. Raximova T.U., Raximova SH.D. O'quvchilarda ekologiyani o'qitishning didaktik asoslari. «Xalq ta'limi jurnali» №2. 2015.

Internet saytlari:

1. www.ziyounet.uz
2. www.natl.uz
3. www.nature.uz
4. www.uznature.uz
5. www.Lex.uz